

Utlandsfödda främjar företagens utrikeshandel

Mångfald i arbetskraften har betydelse för internationaliseringen av svenska företag. Personer födda i andra länder har kompetens som sänker trösklarna för internationalisering. De besitter användbara kunskaper om affärskultur, politik, religion och språk i sina tidigare hemländer. De har även tillgång till nätverk och kontakter i sina födelseländer som kan underlätta för internationella affärer. Denna artikel presenterar nya forskningsresultat som tyder på att mångfald i arbetskraften gynnar företagens utrikeshandel. Effekten kan förstärkas genom utbildning, samt genom att bättre underhålla nätverk och kontakter i ursprungsländerna. Företag kan därför använda mångfald som ett internationaliseringsfrämjande instrument.

Många företag stöter på hinder som begränsar deras internationalisering. Särskilt små och medelstora företag upplever problem relaterade till bristfällig information om utlandsmarknader och otillräckliga kontakter utomlands.

Utlandsfödda personer har potential att uppmuntra handel mellan sina födelseländer och nuvarande hemländer. Personer med utländsk bakgrund har ofta goda kunskaper om affärskultur, politik, religion och språk i sina tidigare hemländer. Genom sina kontaktnät har de särskilt goda förutsättningar att underlätta utrikeshandel. Detta gäller i synnerhet på marknader med svaga institutioner där öppen och pålitlig information ofta är en bristvara för svenska företag.

Utlandsföddas handelsfrämjande potential härleds enligt aktuell teori till goda eller t o m unika kunskaper om ursprungsländerna, till att de utlandsfödda främjar förtroende mellan köpare och säljare från olika länder, samt till att de erbjuder företag kontakter och tillgång till nätverk. Men för att verkligen testa och utvärdera dessa hypoteser måste analysen göras på företagsnivå, en ansats som lyser med sin frånvaro i tidigare forskning.

Företag med en stor andel anställda som är utrikes födda kan förväntas ha bättre tillgång till information om specifika utlandsmarknader samt till transnationella nätverk jämfört med andra företag. Det är då rimligt att anta att företag med en högre andel utlandsfödda i arbetskraften har bättre förutsättningar för export och import.

Vår empiriska analys fokuserar på om mångfalden bland anställda i svenska företag inverkar på företagets internationalisering. Vi kombinerar detaljerad företagsstatistik med relevant makrodata mellan åren 1998 till 2007. Syftet med att undersöka sambandet mellan mångfald och inter-

ANDREAS HATZIGEORGIU OCH MAGNUS LODEFALK

Andreas Hatzigeorgiou är doktorand i nationalekonomi vid Lunds universitet och sakkunnig vid Utrikesdepartementet. Hans forskningsområde rör empirisk internationell ekonomi. ah@nek.lu.se

Magnus Lodefalk är doktorand i nationalekonomi vid Handels-högskolan, Örebro universitet, och ämnesråd vid Kommerskollegium (fn tjänstledig). Han forskar om globaliserings drivkrafter. magnus.lodefalk@oru.se

Värdefulla synpunkter på studien har kommit från Dean Yang, Fredrik Sjöholm, Joakim Gullstrand, Lars Hultkrantz, Pär Hansson samt seminariedeltagare vid Lunds universitet, Handels-högskolan i Örebro, liksom deltagare vid den årliga konferensen för European Trade Study 2011. Tillväxtverket har bidragit med finansiell stöd. Åsikter i artikeln är författarnas.

Tabell 1
Svenska tillverkningsföretag i blickfånget

	Medel	Median	Std av	Min	Max
Exportvolym	115 876	596	1 304 950	0	58 327 956
Importvolym	49 113	178	563 868	0	32 599 168
Exportintensitet	0,18	0,02	0,28	0	1
Importintensitet	0,09	0,01	0,17	0	1
Antal utlandsfödda	12	3	98	0	konfidentiellt
Andel utlandsfödda	0,12	0,09	0,13	0	1
Antal anställda	87	24	507	10	konfidentiellt
Arbetskraftsproduktivitet	643	559	416	0	12 427
Humankapitalintensitet	0,17	0,13	0,16	0	1
Kapitalintensitet	294	162	490	0	11 681
Multinationell status	0,32	0	0,47	0	1
Exportfarenhet	0,68	1	0,46	0	1
Importfarenhet	0,64	1	0,48	0	1

Anm Statistiken gäller år 2007 och tillverkande företag med minst tio anställda. Monetära värden i tusental kronor. Två värden är utelämnade på grund av sekretess.

Källa: Hatzigeorgiou och Lodefalk (2011).

nationalisering på företagsnivå är också att kunna identifiera genom vilka mekanismer invandring inverkar på utrikeshandeln.¹

1. Svenska företags internationalisering och mångfald i arbetskraften

År 2007 fanns det runt 7 000 svenska tillverkningsföretag med minst tio anställda. Medianföretaget hade 24 anställda och exporterade för drygt en halv miljon kr. Exportintensiteten – exportens värde som andel av den totala omsättningen – uppgick i genomsnitt till 18 procent, dubbelt så högt som snittet för importens andel av omsättningen. 68 respektive 64 procent av företagen exporterade eller importerade. 32 procent av företagen tillhörde en multinationell koncern. I genomsnitt exporterade företagen 36 olika produkter och importerade 20 olika produkter.²

Större företag handlar oftare än mindre företag med andra länder. 60 procent av de mindre företagen (10-50 anställda) exporterar. Nio av tio medelstora företag (upp till 250 anställda) exporterar också. Bland de större företagen exporterar nästan alla, 98 procent. Det är också vanligare att multinationella företag exporterar än andra: 89 procent, jämfört med knappt 60 procent av de inhemska företagen.

Exporten hos medelstora och stora företag utgör 33 respektive 39 procent av omsättningen i genomsnitt, jämfört med 17 procent hos de små. Det

¹ Mångfald definieras här som andelen utlandsfödda personer anställda i företaget.

² Utrikeshandelsstatistiken för varor omfattar all handel med övriga länder, utom beträffande handeln med andra EU-länder där statistiken begränsas till import och export för minst 2,2 respektive 4,5 miljoner kr. Då handelsvolymerna är relativt koncentrerade till ett mindre antal företag utgör detta endast en smärre begränsning av materialet.

	Antal företag	Andel av samtliga företag	Andel som exporterar	Exportvärde per produkt	Andel export i omsättningen	Antal exportdestinationer	Antal exportprodukter	Andel utlandsfödda i arbetskraften
Små företag	5 052	74%	60%	10 132	17%	88	3 326	14%
Medelstora företag	1 436	21%	90%	32 846	33%	120	3 349	14%
Stora företag	367	5%	98%	128 716	39%	175	3 566	14%
Inhemska företag	4 672	68%	59%	16 300	17%	86	3 135	15%
Multinationella företag	2 183	32%	89%	122 472	39%	175	4 499	13%
Låg mångfald	4 272	62%	67%	79 785	38%	127	4 086	7%
Hög mångfald	2 583	38%	71%	70 917	32%	175	3 906	21%
Alla företag	6 855	100%	68%	122 227	35%	175	4 931	14%

Anm: Statistiken gäller 2007. Monetära värden i tusental kronor. Endast varuexport.

Källa: Hatzi Georgiou och Lodefalk (2011).

genomsnittliga värdet av exporten hos de små företagen är givetvis också lägre och de exporterar även till färre marknader – som mest 88 stycken – jämfört med medelstora och stora företag. I genomsnitt utgör utlandsfödda personer 12 procent av arbetskraften i svenska tillverkningsföretag.³ En majoritet av företagen har en relativt låg andel utlandsfödda i arbetskraften; 62 procent faller under genomsnittet på 12 procent. Export är vanligare i den kategori som har förhållandevis hög mångfaldsnivå i arbetskraften. Här exporterar 71 procent, jämfört med 67 procent bland företagen med en mångfaldsnivå under genomsnittet. Däremot exporterar företagen med hög mångfaldsnivå i genomsnitt till ett något lägre värde än företagen med lägre mångfaldsnivå och deras export utgör en något mindre del av omsättningen. Dock kan noteras att företagen med högre mångfald exporterar till fler länder – till 175 jämfört med 127.

Mångfalden i svenska företag har ökat över tid, särskilt för små liksom för inhemska företag. Andelen utlandsfödda i de små och de inhemska företagen steg med 28 respektive 35 procent mellan åren 1998 och 2007. Samtidigt dominerar de stora och multinationella företagen sysselsättningen av såväl svenskar som utlandsfödda. De stora företagen anställer nästan 60 procent av de utlandsfödda.

De flesta personer med utländsk bakgrund som är anställda i svenska tillverkningsföretag kommer från länder i Europa och Centralasien. Den tredje största gruppen utgörs av personer födda i Mellanöstern, varifrån en tiondel av de utlandsfödda anställda i svenska tillverkningsföretag har sitt ursprung. Större företag tenderar att anställa en högre andel personer

³ Om antalet migranter i stället slås ut på totalt antal anställda i tillverkningsindustrin, så att de företag som har mycket få migranter inte tillåts snedvräta värdet, blir andelen 14 procent.

Tabell 3
Mångfald och utri-
keshandel bland före-
tag av olika storlek

Företag	Antal utlandsfödda (tusental)			Andel utlandsfödda (%)		
	1998	2007	Förändring	1998	2007	Förändring
Små (<50)	11 327	14 697	29,8%	10,7	13,8	28,2%
Medelstora (50–249)	17 738	19 921	12,3%	11,4	13,9	21,6%
Stora företag (≥250)	52 352	49 034	-6,3%	13,3	14,1	6,0%
Inhemska	25 439	26 599	4,6%	11,3	15,2	35,4%
Multinationella	55 978	57 053	1,9%	13,0	13,4	3,1%

Källa: Hatzigeorgiou och Lodefalk (2011).

med eftergymnasial utbildning, 29 procent, jämfört med medelstora och små företag, där andelen med högre utbildning är 22 respektive 20 procent. Fördelningen av utlandsfödda varierar mellan företag av olika storlek, utifrån hur länge de har bott i Sverige. Mindre företag anställer i högre utsträckning relativt nyanlända utlandsfödda, medan det är vanligare bland större företag att anställa personer som har levt länge i Sverige. Utlandsfödda som levt länge i Sverige dominerar då de utgör ungefär 68 procent av alla utlandsfödda i Sverige (OECD 2008).

2. Handel och invandring – mekanismer

Trots betydande sänkningar av handelshindren under de senaste årtiondena är internationella affärer fortfarande förknippade med betydande kostnader (Kneller och Pisu 2011). Bristande förtroende mellan köpare och säljare från olika länder, otillräcklig kunskap om specifika utlandsmarknader, kommunikationssvårigheter, kulturskillnader, avvikande affärssnormer, annorlunda regelsystem, liksom undermåliga institutioner, utgör några exempel på hinder för internationell handel (Hofstede 2001; Anderson och Marcouiller 2002; Burstein m fl 2003; Bradford och Lawrence 2003; Melitz 2008; Guiso m fl 2009).

Utlandsfödda personer har ofta kunskaper om sina födelseländer som kan sänka trösklarna för handel (Rauch 1991). Det kan handla om att de känner människorna i landet, deras preferenser, prisedvetenhet och benägenhet att följa trender. Om man är född i ett visst land kan man också besitta en unik känsla för dess kultur, normer, politik och historia, vilket är viktigt i affärssammanhang. Genom sina transnationella nätverk kan personer som är födda och uppvuxna i andra länder identifiera och uppsöka kunder, leverantörer och andra nyckelaktörer utomlands (Rauch 2001). Företagen kan tillvarata dessa kunskaper och kontakter med syftet att underlätta sin internationalisering.

Utrikes födda kan också inverka på handeln mellan länder genom att förbättra kunskapen om deras nya hemländer i ursprungslandet. Det är vanligt att svenskar med utländsk bakgrund håller fortsatt kontakt med födelselandet, inte minst med släkt och vänner. Genom dessa och andra kontakter är

det möjligt att bilden av Sverige samt svenska varor och tjänster fördjupas och förbättras. På så vis kan migranter reducera informationsfriktioner som uppstår för svenska företag på utländska marknader.

Personer födda utomlands kan även med hjälp av sitt sociala kapital minska den osäkerhet som ofta är förknippad med internationell handel (Casella och Rauch 2002). Osäkerhet anses allmänt missgynna och fördröja investeringar och det gäller även de investeringar som riktas mot utrikeshandel. Inledningsvis kan en affärsrelation exempelvis handla om att skapa förtroende mellan en potentiell partner utomlands och företaget i Sverige. Detta kan avgöra hela affären och även minska olika kostnader involverade i affärsuppbyggnaden. Senare kan det röra sig om att vid eventuella problem för den utländska partnern ta hjälp av den utlandsföddas nätverk och kontakter för att hjälpa eller påverka det utländska företaget.

3. Tidigare forskning

Migranter har med andra ord en betydande potential att sänka handelskostnader och bistå företag i deras internationalisering.

Flera studier har styrkt att det råder ett positivt och statistiskt signifikant samband mellan migration och ökad utrikeshandel. Bevisunderlaget sträcker sig från små, enskilda länder till grupper av stora och utvecklade ekonomier.

Föga förvånande rörde den första av dessa empiriska studier USA – invandringslandet framför alla, grundat på ett stort inflöde av invandrare från bl a Europa. Andelen utrikes födda i USA uppgick så tidigt som i början av 1800-talet till 10 procent. Inom tjugo år hade siffran stigit till 15 procent (O'Rourke 2001). Under modern tid har landet fortsatt att vara en viktig destination för stora grupper av utvandrare, både från rika och fattiga länder.

Iljuset av att både migrationen och utrikeshandeln varit utmärkande för USAs ekonomiska historia har senare fler studier fokuserat just på det landet, för att testa om invandringen haft effekter på utrikeshandeln (t ex Gould 1994; Herander och Saavedra 2005; samt Jansen och Piermartini 2009).

Forskningen bekräftar att invandringen har gynnat USAs integrering i världsekonomin. Under åren 1870-1910 ökade exporten relativt mer till de länder varifrån USA hade många invandrare (Dunlevy och Hutchinson 1999). Främst har handelsutbytet gynnats under senare delen av tidsperioden för länder med engelska som officiellt språk och med liknande välståndsnivå. I modern tid finns emellertid tecken som visar på att sambandet med ursprungslandernas välståndsnivå ändrats till det motsatta. Den starkaste länken mellan invandring och USAs utrikeshandel är nu invandring från utvecklingsländer (White 2007).

Kanada, ett till befolkningen sett relativt litet land med en stor andel invandrare, har också studerats flitigt i sammanhanget. Liksom för USA har studier slagit fast att landets invandrare har bidragit till Kanadas i dag bety-

dande utrikeshandel med länder varifrån stora invandrargrupper kommer (t ex Head och Ries 1998; Wagner m fl 2002; Partridge och Furtan 2008).

Ett positivt samband mellan invandring och utrikeshandel har även konstaterats för Storbritannien (t ex Ghatak och Piperakis 2007). Sambandet är starkt för länder utanför, om än inte för länder inom, det tidigare brittiska imperiet (Girma och Yu 2002).

Också Spaniens utrikeshandel har gynnats av invandringen från andra länder (Requena-Silvente 2009), även om handeln inte heller här tycks ha gynnats av just invandringen från tidigare kolonier (Blanes 2008).

Det finns förhållandevis få studier som undersöker hur migration till och från utvecklingsländer påverkar utrikeshandeln. Detta kan uppfattas som märkligt eftersom in- och utvandringen till/från utvecklingsländer är särskilt hög. Den naturliga förklaringen torde dock inte vara ett vetenskapligt förbiseende, utan snarare att statistiken beträffande dessa länder sedan lång tid och fortsättningsvis är bristande. Det finns emellertid några exempel på studier med fokus på enskilda utvecklingsländer, såsom Malaysia och Bolivia (Bacarreza och Ehrlich 2006). Dessa bekräftar det positiva sambandet.

Hatzigeorgiou (2010a) utvärderade sambandet globalt baserat på ett stort antal industri- och utvecklingsländer. Den positiva migranteffekten på handeln kunde bekräftas även här, inte minst för handel med högt förädlade varor.

Vad gäller Sverige har både utrikeshandeln och antalet invandrare ökat under de senaste årtiondena. Antalet utlandsfödda från Sydasiens i Sverige ökade under perioden 1998-2007 med 55 procent, samtidigt som exporten till Sydasiens sexdubblades. Antalet personer födda i Östeuropa och Centralasien ökade under samma period med 36 procent, samtidigt som exporten till dessa länder ökade med totalt 168 procent och importen från samma länder med 256 procent. Ifrån Nordafrika ökade migrationen med 36 procent, samtidigt som exporten till Nordafrika steg med 126 procent och importen ökade med 39 procent.

Sverige handlar i genomsnitt mer med länder där en stor andel av befolkningen är född, vilket figuren ovan tydligt visar. Skattningar som isolerar invandringen till Sverige och handeln med ursprungsländerna visar att en tioprocentig ökning av antalet invandrare från ett specifikt land i genomsnitt har varit sammankopplat med en ökning på sex procent av exporten till landet i fråga, baserat på data för perioden 2002-07 (Hatzigeorgiou 2009; Hatzigeorgiou 2010b).

4. Modell och metod

Vi utvecklar en empirisk modell som utgår från en gravitationsmodell för internationell handel liksom nyare företagsbaserade handelsmodeller.

Gravitationsmodellen används flitigt i empirisk internationell ekonomi och utgör industristandarden för att kvantifiera handelskostnaders inverkan på internationella handelsströmmar. I sin enklaste form postulerar

nellt (äger företag utomlands eller självt tillhör ett utländskt företag) eller inte; om det har tidigare erfarenhet av handel eller inte; dess humankapitalintensitet (andelen anställda med eftergymnasial utbildning); samt fysisk kapitalintensitet (bokfört realkapital per anställd, som t ex maskiner och byggnader).

Makroekonomiska faktorer som i de senare årens forskning har visat sig förklara en del av företagets handel finns med i vektorn g_{hjt} . Dessa faktorer kallas gravitationsvariabler eftersom de ingår i den för handeln anpassade versionen av Newtons gravitationslag. I modellen ovan inkluderas följande gravitationsvariabler: partnerlandets ekonomiska storlek (BNP); partnerlandets befolkningsstorlek; det geografiska avståndet till partnerlandet; om partnerlandet har tillgång till kust eller inte; och om engelska är ett officiellt språk i partnerlandet.

För att kunna ta hänsyn till att kundernas preferenser skiljer sig åt mellan regioner och därmed kan påverka resultaten – samt kontrollera för andra regionspecifika karakteristika – inkluderas en variabel som anger vilken region land j tillhör (R_j). Företags branschtillhörighet (H_j) liksom vilket år det rör sig om (T_t) inkluderas likaså i modellen. Syftet med detta är att bättre kunna isolera den eventuella kopplingen mellan utlandsfödda anställda och utrikeshandeln ifrån andra faktorer knutna till bransch och år. Till sist inkluderas en felterm (ε_{fjt}).

För att kunna identifiera mekanismerna genom vilka utlandsfödda kan tänkas påverka handeln behöver exporten och importen analyseras på finfördelad produktnivå och för olika typer av produkter. För detta behövs en tabell som översätter de ca 9 700 produktkoderna i EUs åttasiffriga klassificeringsschema över tiden. Detta eftersom produktkoder ofta ändras mellan olika år på denna finfördelade nivå. Genom analys av förändringar i produktkoderna över tid har en behovsanpassad tabell sammanställts. Därefter har varje produkts karaktär klassificerats såsom homogen, referensprissatt eller differentierad. All denna information har slutligen inkluderats i modellen genom att handelsvolymen som beroendevariabel i viss analys ersatts med exempelvis antalet varor som företaget exporterar till land j .

Modellen skattas med hänsyn tagen till att endast ett litet urval av företagen handlar med ett visst land ett visst år. Det finns annars en uppenbar risk att skattningen bygger på ett icke-representativt urval av företagen – på dem som *de facto* handlar – vilket skulle snedvrída resultaten.

För att kunna identifiera möjliga samband antar vi att företag beslutar om export eller import i två steg; först och främst huruvida handel med utlandet överhuvudtaget ska ske, för det andra hur mycket som ska exporteras eller importeras. Den första delen av beslutet (handel eller ej) förklaras med hjälp av samtliga kontrollvariabler liksom en variabel som antas vara oberoende av den andra delen av beslutet (hur mycket som ska handlas). I linje med teorin på området konstruerar vi en variabel som fångar upp de fasta kostnader som företaget möter i det potentiella partnerlandet (Helpman m fl 2008). Variabeln bygger i detta fall på årliga

urvalsundersökningar från Världsbanken om policyrelaterade uppstarts- och nedläggningskostnader såväl som investeringsskydd och kontraktskydd i 173 länder.

5. Mångfald gynnar företagens internationalisering

Efter att både ha kontrollerat för företagsspecifika faktorer (såsom totalt antal anställda och produktivitet), liksom för väsentliga makrofaktorer (såsom BNP och befolkningsstorlek) bekräftas det väntade sambandet: högre mångfald i arbetskraften i svenska tillverkningsföretag är positivt kopplad till handel med de utlandsföddas ursprungsländer.

Som väntat tyder resultaten på att större företag exporterar och importerar mer än mindre företag även efter att allehanda faktorer har beaktats. Multinationella företag handlar också mer med andra länder, liksom företag med tidigare erfarenheter av export eller import. Det är också så att svenska företag handlar mer med större ekonomier och med länder där engelska tillhör det officiella språket, men mindre med länder som befinner sig långt ifrån Sverige geografiskt. En procentenhets högre mångfaldsnivå är i genomsnitt förknippad med nio procent mer export och 12 procent mer import.

Resultaten indikerar att det är förmågan att nyttiggöra utlandsföddas kunskaper och kontakter som förbättras med företagsstorleken. Bland företag med fler än 250 anställda innebär en ökning av mångfaldsnivån med en procentenhet i genomsnitt 83 procent större export och 126 procent mer import från de utlandsföddas hemländer. Motsvarande skattnings för medelstora företag är 18 procent respektive 22 procent högre export och import. En procentenhets ökning av mångfalden bland de små företagen är sammankopplad med sex procent mer export och fyra procent mer import. Dessa resultat kan spegla att stora företag, liksom multinationella bolag, är relativt sett bättre på att omvandla mångfald till förbättrat tillträde på utlandsmarknader.

För att analysera hur migranternas tid i Sverige och utbildning inverkar på företagets utrikeshandel utnyttjas information om när de utlandsfödda invandrade till Sverige. Tre grupper har skapats: personer som invandrat nyligen (inom den senaste treårsperioden),⁴ de som varit bosatta i Sverige medellång tid (fyra till tio år), samt de som invandrat för länge sedan (längre än tio år).

För det andra delas de utlandsfödda in i två grupper utifrån utbildningsnivå. Den ena gruppen består av utlandsfödda personer med enbart grundutbildning (upp till gymnasienivå) och den andra av utlandsfödda med eftergymnasial utbildning.

När både tid borta ifrån ursprungslandet och utbildningsnivån beaktas i beräkningarna träder drivkrafterna bakom sambandet mellan mångfald och internationalisering fram. Högutbildade utlandsfödda förefaller ha

⁴ I litteraturen brukar dessa ibland benämnas temporära migranter.

Tabell 4
 Ekonometriska skattningar av sambandet mellan mångfald och företagens utrikes-handel

	Export	Import
<i>Generell effekt</i>		
OLS	10,223*** (0,602)	9,382*** (0,575)
Heckman	8,874*** (1,613)	12,136*** (2,155)
<i>Företagsstorlek</i>		
Små företag	5,584*** (0,571)	3,677*** (0,530)
Medelstora företag	18,354*** (2,157)	21,615*** (2,065)
Stora företag	83,022*** (12,773)	126,475*** (15,461)
<i>Låg utbildning</i>		
Nyanländ	0,424*** (0,075)	0,276** (0,113)
Medellång tid	-0,118*** (0,040)	-0,095* (0,053)
Lång tid	-0,027*** (0,010)	0,007 (0,012)
<i>Hög utbildning</i>		
Nyanländ	0,770*** (0,085)	0,521*** (0,102)
Medellång tid	0,284*** (0,067)	0,294*** (0,089)
Lång tid	0,135*** (0,033)	-0,042 (0,041)

Ann Koefficienter avser estimerad genomsnittlig margineffekt av andelen utlandsfödda i företaget på varuhandeln. Robusta och klustrade standardavvikelser inom parentes. Estimat för företags- och makrovariabler visas ej. Kategorier för företagsstorlek baserade på antal anställda: små < 50, medelstora 50-249, stora ≥ 250. Hög utbildning definieras som eftergymnasial skolning. Tid sedan invandring baseras på antal år som personen varit bosatt i Sverige: "nyanländ" 0-3 år, "medellång tid" 4-10 år, "lång tid" > 10 år. Indikatorvariabler för specifika år, industrisektor, samt geografisk region är inkluderade i samtliga regressionser.

Signifikansnivå: * p < 0,10, ** p < 0,05, *** p < 0,01.

Källa: Hatzi Georgiou och Lodefalk (2011).

en större förmåga att öka företagets handel jämfört med dem med enbart grundutbildning. Detta gäller även när kontroll har gjorts för den allmänna utbildningsnivån på företagen.

De utlandsfödda med högre utbildning behåller en handelshöjande förmåga även efter att de varit bosatta i Sverige under en tid. För exporten kvarstår en handelshöjande effekt oavsett hur länge personen har varit borta från ursprungslandet, även om effekten avtar över tiden. Företagens import, däremot, underlättas inte av högutbildade utlandsfödda efter tio år i Sverige. Utlandsfödda med lägre utbildning tycks dock med tiden förvärva kunskaper om Sverige som delvis kan kompensera för förlorad tillgång till nätverk och kontakter i ursprungslandet.

Betydelsen av nätverk och kontakter för mångfald och handel belyses av

att personer med lägre utbildning och kort tid i Sverige i genomsnitt är mer positivt förknippade med handel än personer med högre utbildning som har varit bosatta i Sverige längre än tio år.

Sammanfattningsvis förefaller både kunskaper och kontakter vara drivande faktorer bakom mångfaldens handelshöjande kraft. Utlandsföddas positiva association med företagets utrikeshandel nästan fördubblas med högre utbildning. Däremot tyder beräkningarna på att tiden på distans från ursprungslandet generellt sett försvagar tillgången till nätverk och kontakter – viktiga faktorer för att företagen ska kunna dra nytta av mångfald för ökad internationalisering.

Ett företag kan öka sin export dels genom att sälja mer av produkter med vilka man redan bedriver handel, dels genom att fler produkter börjar exporteras. Den förra sortens ökning brukar benämnas som en förstärkning på den ”intensiva” marginalen medan den senare kallas en ökning på den ”extensiva” marginalen. Tester visar att mångfald både är förknippad med en intensifierad utrikeshandel och ett större antal handlade produkter, vilket tyder på att invandring har potential att sänka både fasta och rörliga handelskostnader.

6. Avslutning – mångfald som internationaliseringsfrämjande instrument

Utrikeshandeln är en hörnsten för Sveriges välstånd. Men trots att tullar och andra handelshinder minskat drastiskt de senaste årtiondena innefattar utrikeshandel alltjämt betydande kostnader för företagen.

Brist på information och förtroendefulla relationer är exempel på hinder för internationalisering bortom gårdagens höga tullar och låga kvoter. Invandring utgör ett hittills förbisett instrument i detta avseende, med potential att underlätta handel mellan länder. Därmed kan mångfald bidra till ökad utrikeshandel, fler jobb och ett högre välstånd.

Betydelsen av mångfald i arbetskraften för företagets utrikeshandel har aldrig tidigare analyserats. Vår studie pekar på att företagen kan använda mångfald som ett instrument för att öka sin internationalisering. En ökad mångfaldsnivå i arbetskraften med en procentenhet är i genomsnitt förknippad med nio procent större export och 12 procent större import.

Detta skulle innebära att ett multinationellt tillverkningsföretag i Sverige av genomsnittlig storlek (87 anställda), med en genomsnittlig andel utlandsfödda i arbetskraften (12 procent) samt av typisk karaktär i termer av handel med omvärlden (fyra marknader med en export värderad till totalt 116 miljoner kr), kan öka sin export med drygt 2 miljoner kr genom att anställa ytterligare en utlandsfödd person.⁵

⁵ Exemplet utgör en illustration som bygger på antaganden om företaget, anställda, utrikeshandeln och handelspartnern. Förutom att beräkningen utgår från genomsnittsvärdet för alla svenska tillverkningsföretag antas exempelvis också att handelspartnern inte är ett låginkomstland eller har engelska som huvudspråk. Illustrationen är därför inte per automatik generellt applicerbar.

Studien antyder också att utlandsföddas handelshöjande effekt kan stärkas genom utbildning och genom förbättrade möjligheter för invandrare att upprätthålla nätverk och kontakter i sina ursprungsländer.

Mångfaldens handelshöjande effekt förutsätter att utlandsfödda personer är anställda i företagen. Det är som anställda de utlandsfödda bäst bidrar till utrikeshandeln. Detta understryker vikten av att öka sysselsättningsgraden bland utrikes födda personer i Sverige.

REFERENSER

- Anderson, J E och D Marcoullier (2002), "Insecurity and the Pattern of Trade: An Empirical Investigation", *Review of Economics and Statistics*, vol 84, s 342-352.
- Bacarreza, G J C och L Ehrlich (2006), "The Impact of Migration on Foreign Trade: A Developing Country Approach", *Latin American Journal of Economic Development*, vol 6, s 125-146.
- Bernard, A och J Bradford Jensen (1995), "Exporters, Jobs, and Wages in U.S. Manufacturing: 1976-1987", *Brookings Papers on Economic Activity, Microeconomics*, s 67-112.
- Bernard, A och J Bradford Jensen (1999), "Exceptional Exporter Performance: Cause, Effect, or Both?", *Journal of International Economics*, vol 47, s 1-25.
- Bernard, A, J Bradford Jensen, S Redding och P Schott (2007), "Firms in International Trade", *Journal of Economic Perspectives*, vol 21, s 105-130.
- Bernard, A, J Eaton, J Bradford Jensen och S Kortum (2003), "Plants and Productivity in International Trade", *American Economic Review*, vol 93, s 1268-1290.
- Blanes, J V (2008), "Characteristics of Immigrants and Bilateral Trade", *Revista de Economía*, vol 16, nr 3, s 133-159.
- Bradford, S och R Lawrence (2003), *Paying the Price: The Cost of Fragmented International Markets*, Institute of International Economics, Washington DC.
- Burstein, A, J Leves och S Rebelo (2003), "Distribution Costs and Real Exchange Rate Dynamics during Exchange-Rate-Based Stabilizations", *Journal of Monetary Economics*, vol 50, s 1189-1214.
- Casella, A och J Rauch (2002), "Anonymous Market and Group Ties in International Trade", *Journal of International Economics*, vol 58, s 19-47.
- Dunlevy, J och W Hutchinson (1999), "The Impact of Immigration on American Import Trade in the Late Nineteenth and Early Twentieth Centuries", *Journal of Economic History*, vol 59, s 1043-1062.
- Ghatak, S och A S Piperakis (2007), "The Impact of Eastern European Immigration to UK Trade", *Kingston University Economic Discussion 2007-03*, Kingston University London.
- Girma, S och Z Yu (2002), "The Link between Immigration and Trade: Evidence from the United Kingdom", *Review of World Economics*, vol 138, s 115-130.
- Gould, D M (1994), "Immigrant Links to the Home Country: Empirical Implications for US Bilateral Trade Flows", *Review of Economics and Statistics*, vol 76, s 302-316.
- Guiso, L, P Sapienza och L Zingales (2009), "Cultural Biases in Economic Exchange?", *Quarterly Journal of Economic*, 124, vol 3, s 1095-1131.
- Hatzigeorgiou, A (2009), "Migration och handel – uppmuntrar invandring utrikeshandel?", *Ekonomisk Debatt*, årg 37, nr 7, s 23-36.
- Hatzigeorgiou, A (2010a), "Migration as Trade Facilitation – Assessing the Links between International Migration and Trade", *The B.E. Journal of Economic Analysis & Policy*, vol 10, artikel 24.
- Hatzigeorgiou, A (2010b), "Does Immigration Stimulate Foreign Trade? Evidence from Sweden", *Journal of Economic Integration*, vol 25, s 376-402.
- Hatzigeorgiou, A och M Lodefalk (2011), "Trade and Immigration: Firm-Level Evidence", Working Paper 30/6, Lund/Örebro universitet.
- Head, K och J Ries (1998), "Immigration and Trade Creation: Econometric Evidence from Canada", *Canadian Journal of Economics*, vol 31, s 47-62.
- Helpman, E, M Melitz och Y Rubinstein (2008), "Estimating Trade Flows: Trading Partners and Trading Volumes", *Quarterly Journal of Economics*, vol 123, s 441-487.
- Herander, M och L Saavedra (2005), "Exports and the Structure of Immigrant-Based Networks: The Role of Geographic Proximity", *Review of Economics and Statistics*, vol 87, s 323-335.
- Hofstede, G (2001), *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and*

Organizations across Nations, 2:a upplagan, Sage Publications, Thousand Oaks, CA.

Jansen, M och R Piermartini (2009), "Temporary Migration and Bilateral Trade Flows", *The World Economy*, vol 32, s 735-753.

Kneller, R och M Pisu (2011), "Barriers to Exporting: What Are They and Who Do They Matter To?", *The World Economy*, vol 34, s 893-930.

Melitz, J (2008), "Language and Foreign Trade", *European Economic Review*, vol 52, s 667-699.

Melitz, M (2003), "The Impact of Trade on Intra-industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity", *Econometrica*, vol 71, s 1695-1725.

Melitz, M och J Constantini (2008), "The Dynamics of Firm-level Adjustment to Trade Liberalization", i Helpman, E, D Marin och T Verdier (red), *The Organization of Firms in a Global Economy*, Harvard University Press, Cambridge, MA.

O'Rourke, K H (2001), "Globalization and Inequality: Historical Trends", NEPR Working Paper 8339.

OECD (2008), *A Profile of Immigrant Populations in the 21st Century: Data from OECD Countries*, OECD, Paris.

Partridge, J och H Furtan (2008), "Immigration Wave Effects on Canada's Trade Flows", *Canadian Public Policy*, vol 34, s 193-214.

Rauch, J E (1991), "Reconciling the Pattern of Trade with the Pattern of Migration", *American Economic Review*, vol 81, s 775-796.

Rauch, J E (2001), "Business and Social Networks in International Trade", *Journal of Economic Literature*, vol 39, s 1177-1203.

Requena-Silvente, F och G Peri (2010), "The Trade Creation Effect of Immigrants: Evidence from the Remarkable Case of Spain", *Canadian Journal of Economics*, vol 43, s 1433-1459.

Wagner, D, K Head och K J Ries (2002), "Immigration and the Trade of Provinces", *Scottish Journal of Political Economy*, vol 49, s 507-525.

White, R (2007), "Immigrant-Trade Links, Transplanted Home Bias and Network Effects", *Applied Economics*, vol 39, s 839-852.